



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1206/2022
19.01.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, др Илије Зиндовића, Гордане Џакула и Јелене Ивановић, чланова већа, у парници тужиља АА, ББ и ВВ, све из ..., чији је заједнички пуномоћник Милица Торњански адвокат из ..., против тужене Основне школе „Жарко Зрењанин“ из Маглића, коју заступа Правобранилаштво Општине Бачки Петровац, ради исплате, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2608/21 од 08.11.2021. године, у седници већа одржаној 19.01.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2608/21 од 08.11.2021. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2608/21 од 08.11.2021. године у делу првог става изреке и пресуда Основног суда у Новом Саду П1 1121/2021 од 15.06.2021. године у другом, трећем, четвртном, петом, шестом, седмом, осмом и деветом ставу изреке, тако што се **ОДБИЈАЈУ** као неосновани тужбени захтеви којима је тражено да се обавезе тужена да тужиљама за период од 01.02.2018. до 31.12.2020. године исплати и то АА на име накнаде трошкова за исхрану у току рада укупан износ од 119.520,50 динара и на име накнаде регреса за коришћење годишњег одмора укупан износ од 107.719,65 динара, тужиљи ББ на име накнаде за исхрану у току рада укупан износ од 118.819,50 динара и на име накнаде регреса за коришћење годишњег одмора укупан износ од 107.719,65 динара и тужиљи ВВ, на име накнаде трошкова за исхрану у току рада укупан износ од 113.912,50 динара и на име накнаде регреса за коришћење годишњег одмора укупан износ од 107.718,21 динара, све са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе на начин описан у изреци првостепене пресуде, као и да за тужиље на ове износе уплати одговарајуће доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање и да им накнади трошкове парничног поступка.

У преосталом делу, у погледу одлуке о исплати разлике зараде тужиљи АА, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2608/21 од 08.11.2021. године **ОДБИЈА СЕ** као неоснована.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиље да на име трошкова целокупног поступка исплате туженој износ од 36.000,00 динара у року од осам дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 1121/2021 од 15.06.2021. године, у првом ставу изреке, обавезана је тужена да тужиљи АА на име разлике зараде за период од 01.01.2019. до 31.12.2020. године исплати 10.964,90 динара, са законском затезном каматом на начин описан у том ставу. У другом ставу изреке обавезана је тужена да тужиљи АА на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од 01.01.2018. до 31.12.2020. године исплати укупан износ од 119.520,50 динара у појединачно означеним месечним износима са законском затезном каматом на начин описан у том ставу изреке. У трећем ставу изреке обавезана је тужена да тужиљи АА на име накнаде регреса за коришћење годишњег одмора за период од 01.01.2018. до 31.12.2020. године исплати укупан износ од 107.719,65 динара, са законском затезном каматом на сваки појединачно означени месечни износ на начин описан као у том ставу изреке. У четвртном ставу изреке, обавезана је тужена да тужиљи ББ на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од 01.02.2018. до 31.12.2020. године исплати укупан износ од 118.819,50 динара са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе на начин описан у том ставу изреке. У петом ставу изреке обавезана је тужена да тужиљи ББ на име накнаде регреса за коришћење годишњег одмора за период од 01.02.2018. до 31.12.2020. године исплати укупан износ од 107.719,65 динара, са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе на начин описан у том ставу изреке. У шестом ставу изреке, обавезана је тужена да тужиљи ВВ на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од 01.02.2018. до 31.12.2020. године исплати укупан износ од 113.912,50 динара са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе на начин описан у том ставу изреке. У седмом ставу изреке, обавезана је тужена да тужиљи ВВ на име накнаде регреса за коришћење годишњег одмора за период од 01.02.2018. до 31.12.2020. године исплати укупан износ од 107.718,21 динара, са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе на начин описан у том ставу изреке. У осмом ставу изреке, обавезана је тужена да за тужиље на утврђене износе на име разлике зараде, накнаде трошкова за исхрану у току рада и накнаде за регрес за коришћење годишњег одмора уплати доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање надлежном фонду. У деветом ставу изреке, обавезана је тужена да тужиљама накнади трошкове поступка у износу од 121.360,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. У десетом ставу изреке, ослобођене су тужиље обавезе плаћања трошкова судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2608/21 од 08.11.2021. године, у првом ставу изреке одбијена је жалба тужене и првостепена пресуда потврђена у усвајајућем делу одлуке о тужбеним захтевима. У другом ставу изреке, одбијени су захтеви странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је, због погрешне примене материјалног права, благовремено изјавила ревизију предвиђену чланом 404. ЗПП (посебна ревизија).

По оцени Врховног касационог суда, посебна ревизија тужене је дозвољена ради уједначавања судске праксе по питању права запослених у јавним службама, којима се плате исплаћују у висини минималне зараде, на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, и усаглашавања са правним ставом који је усвојен на седници Грађанског одељења овог суда од 05.07.2022. године.

Из наведеног разлога, на основу одредбе члана 404. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиле АА и ББ су у радном односу код тужене обављале послове ... за које је био утврђен коефицијент од 6,30 за обрачун и исплату њихових плата, а тужилца ВВ послове куварице са коефицијентом 7,82. Основне плате тужилца у спорном периоду, обрачунате као производ основице коју објављује Влада Републике Србије и коефицијената њихових радних места, биле су ниже од минималне зараде. Због тога је тужена вршила њихову корекцију до висине минималне зараде. У спорном периоду тужена је обрачунавала и исплаћивала тужилци АА плату у висини минималне зараде кроз тзв. доплату, осим за период од 01.01.2019. године до 31.12.2019. године када је износ исплаћене зараде био нижи од износа минималне зараде за 5.351,34 динара и за период од 01.01.2020. године до 31.12.2020. године када је износ исплаћене зараде био нижи од износа минималне зараде за 5.613,57 динара. У обрачунским листама тужена није исказивала накнаду за исхрану у току рада и регреса као посебне обрачунске ставке. Вештачењем је утврђена висина накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев и обавезали тужену на исплату тражених накнада за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, у складу са тренутно важећим посебним колективним уговорима у Републици Србији. По становишту судова, Законом о платама у државним органима и јавним службама није регулисана минимална зарада, због чега се у смислу члана 2. став 2. Закона о раду примењују одредбе тог закона који минималну зарату дефинише као законски минимум којим се запосленом обезбеђује заштита и задовољавање његових егзистенцијалних и социјалних потреба. С`обзиром да у минималној заради нису садржани трошкови исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, нижестепени судови су закључили да тужиле имају право да им се исте исплате у досуђеним износима.

Како је тужена у периоду од 01.01.2019. године до 31.12.2020. године исплатила тужилци АА износ нижи од минималне зараде, то су нижестепени судови овој тужилци досудили и разлику између минималне и исплаћене зараде за тај период.

По становишту Врховног касационог суда, нижестепени судови су приликом одлучивања о потраживању тужиља за исплату трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора погрешно применили материјално право.

Одредбом члана 187. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник Републике Србије“ број 88/17 ... 129/21) прописано је да се на утврђивање и обрачун плата, накнада и додатака запослених у установи примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама. Законом о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник Републике Србије“ број 34/01 ... 86/19) прописан је начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе. Одредбом члана 3. став 1. тог закона, прописано је да основицу за обрачун исплату плата утврђује Влада, осим за председника републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника републике и Народне скупштине Републике Србије. Према одредби члана 4. став 1. наведеног закона, коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, и садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама, коју је Влада Републике Србије донела на основу члана 8. Закона о платама у државним органима и јавним службама, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Одредбом члана 2. став 1. тачка 1. те Уредбе, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених из члана 1. који се примењују на запослене у средњем образовању.

Одредбом члана 118. став 1. тачка 5. и 6. Закона о раду прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду, поред осталог и за исхрану у току рада, ако послодавац то право није обезбедио на други начин и за регрес за коришћење годишњег одмора, при чему висина трошкова мора бити изражена у новцу. Одредбе овог закона примењују се и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено (члан 2. став 2).

Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник Републике Србије“ број 21/15 и 27/22) одређује елементе за утврђивање плате тако што прописује да се плата утврђује на основу: основице за обрачун плата, коефицијента са којим се множи основица, додатака на плату и обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плата у складу са законом, а уколико је основна плата запосленог која је утврђена на основу основице за обрачун плата и коефицијента из прописа о коефицијентима за обрачун и исплату плата за пуно радно време и остварени стандардни учинак мања од минималне зараде, основна плата запосленог утврђена на наведени начин исплаћује се у висини минималне зараде (члан 20. став 1. и 2).

Тужиле су запослене у школи, па се на утврђивање и обрачун њихових плата, као и накнада и додатака по основу рада, примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама. Супсидијарна примена Закона о раду прописана је само у случају када посебним законом положај, права, обавезе и одговорности запослених нису другачије уређени. Како је одредбом члана 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама прописано да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, произилази да та одредба посебног закона искључује примену одредбе члана 118. став 1. тачке 5. и 6. Закона о раду, при чему и посебним колективним уговором за запослене у јавним службама није предвиђено њихово право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. То право није предвиђено ни Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник Републике Србије“ број 21/2015), а важећим Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама утврђено је право запослених на исплату плате у висини минималне зараде, али не и право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора запосленима који примају плату у висини минималне зараде. С обзиром да је накнада трошкова за исхрану у току рада и регреса у утуженом периоду тужилмама исплаћивана кроз коефицијент за обрачун њихових плата, не припада им право на додатну исплату накнаде ових трошкова коју потражују тужбом, без обзира на чињеницу да су им плате исплаћиване у висини минималне зараде.

Следствено изложеном, на основу члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у другом ставу изреке.

У преосталом делу - у погледу одлуке којом је тужена обавезана да тужилци АА исплати разлику између минималне зараде и зараде исплаћене за период од 01.01.2019. године до 31.12.2020. године, разлози које су нижестепени судови навели засновани су на правилној примени релевантних одредби материјалног права. Зарада коју запослени остварује својим радом не може бити нижа од минималне зараде за стандардни учинак и пуно радно време, односно време које се изједначава са пуним радним временом. Циљ исплате минималне зараде је да се обезбеди заштита запослених ради задовољења њихових егзистенцијалних и социјалних потреба, као и чланова њихових породица, што је предвиђено и Конвенцијом Међународне организације рада број 131 о утврђивању минималних надница и Препоруком број 136 о утврђивању минималних надница.

Полазећи од утврђене чињенице да је тужилци АА у спорном периоду тужена обрачунавала и исплаћивала плату у висини минималне зараде, прописане одредбом члана 111. Закона о раду, осим у периоду од 01.01.2019. године до 31.12.2020. године када јој је исплаћена мања нето минимална зарада у износу од укупно 10.964,90 динара, правилно су нижестепени судови обавезали тужену да овој тужилци исплати наведену разлику.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у трећем ставу изреке.

Одлука о трошковима поступка, садржана у трећем ставу изреке, донета је применом члана 165. став 2. у вези са чланом 153. став 1. и 3. и чланом 154. ЗПП. Туженој су, у складу са опредељеним захтевом, признати трошкови за састав жалбе и ревизије у износу од по 18.000,00 динара.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић